

Emigracja ciechanowieckiej ludności pochodzenia żydowskiego

W kontekście *Księgi pamięci gminy żydowskiej w Ciechanowcu*¹ wyraźnie widać ruch emigracyjny ludności pochodzenia żydowskiego, który poniekąd wskazuje, gdzie na świecie żyją obecnie potomkowie tej społeczności, którzy mają ciechanowieckie korzenie.

W niniejszym szkicowym opracowaniu zarejestrowano imiona i nazwiska, a niekiedy imię lub nazwisko przedstawiciela tej społeczności, której członek dokonał *alii* lub wyemigrował, np. do USA.

Zwykle kierunkiem migracji był Izrael (54 razy występuje nazwa tego kraju w związku z emigracją członka społeczności żydowskiej). Na kolejnym miejscu znajduje się USA (lub używa się tu nazwy Ameryka) (11 przywołań) oraz Argentyna (4 przywołania). Te odniesienia do nazw państw, do których udawali się emigranci z Ciechanowca, wskazują na główne kierunki migracji, a jednocześnie przede wszystkim potwierdzają zjawisko emigracji Żydów do ziemi Izraela i osiedlania się tam na stałe, czyli wypełnienie tzw. *alii*².

(...) *alija* była marzeniem ludzi młodych. Syjonistyczni pionierzy naciskali, aby otwarto wrota Palestyny. Brytyjczycy nie dotrzymywali swoich obietnic w ramach mandatu, dlatego tylko niewielkiej części syjonistycznej młodzieży udawało się dokonać *alii*³.

W innym ze wspomnień ich autor stwierdza:

---

¹ Nie jest to zjawisko wyjątkowe, ponieważ każdy z pinkasów odwołuje się do nasilonego w końcu XIX i w początkach XX wieku zjawiska emigracji.

² **alija** (hebr. wznoszenie się, wejście na wyższy poziom) – 1. w synagodze akt wejścia na bimę w celu publicznego czytania Tory; 2. emigracja Żydów do ziemi Izraela i osiedlenie się tam na stałe. Por. Wroczyńska E., *Słowniczek wybranych terminów judaistycznych*, w: *Księgi pamięci gminy żydowskiej w Ciechanowcu*, red. Eliezer Leoni, tłum. z hebr. Wroczyńska E., tłum. z jidysz Król A. i Szyba A., tłum. z jęz. ang. Reczko M., red. wyd. polskiego M.K. Frąckiewicz i M. Reczko, Łomża 2020, s. 541.

³ Tamże, 97.

Byliśmy skoncentrowani na treningu zawodowym i kulturowym, ponieważ naszym ostatecznym celem była *alija* do ziemi Izraela⁴.

W dziejach jednej z rodzin żydowskich związanych z Ciechanowcem zostało objaśnione zjawisko emigracji i jego skutki:

Mój ojciec i nauczyciel błogosławionej pamięci reb Szamaj, który odszedł do wieczności pół roku temu, 13 elul 720 r. (5 września 1960 r.) w Nowym Jorku w wieku osiemdziesięciu dwóch lat, był najmłodszym spośród czterech synów reb Dowa Majzlera (błogosławionej pamięci), członka żydowskiej gminy w Ciechanowcu, unicestwionej podczas przerażającej zagłady europejskiej diaspory w okresie drugiej wojny światowej.

Przeto uważam, że ze względu na tematykę i stosowną chwilę, słuszną rzeczą będzie przelanie na papier kroniki zdarzeń ojcowskiego domu i włączenie tej pamięci do skarbca wspomnień całej żydowskiej gminy. opowiem trochę o sprawach dotyczących dziejów ojcowskiego domu w Ciechanowcu, które znam z autopsji i ze słyszenia. Będzie też po trosze o rozproszeniu tego domu po wszystkich osiedlach Izraela, po trosze o duchu i rozłamach w dwóch pokoleniach, które wychowały się i wyrosły w żydowskiej gminie Ciechanowca i już odeszły z tego świata.

Nie wiem, jak długo i od ilu pokoleń rodzina Majzlerów mieszkała w Ciechanowcu. Pewne jest, że dwa pokolenia przed pierwszą wojną światową była już w tym mieście. Mieszkał tu zapewne reb Dow Majzler, ojciec mego taty, którego nazywano „reb Berl”. I na początku tej wojny stał tu wielki dom reb Chaima syna reb Berla, syna reb Meira, syna reb Tuwii. To są imiona pokoleń, należące do tradycji w rodzinie mego ojca. Jednak nie wiem, czy wszyscy oni byli mieszkańcami Ciechanowca oraz czy wszyscy nosili nazwisko Majzler.

(...)

Można założyć, że rodzina ojca przybyła skądś do Ciechanowca i osiedliła się w tym mieście. Przemawiają za tym dwa fakty: po pierwsze – reb Berl zbudował dom w Ciechanowcu: po drugie – typ architektoniczny tego domu pochodził od rodziny, która wyemigrowała i rozproszyła się, rozsiewając swoje źródła w innych krajach i osiedlając się we wszystkich kibucach domu Izraela. Należy zwrócić uwagę na to, że spośród wszystkich synów Berla nikt nie zbudował swego domu tu na miejscu, poza jednym, moim wujkiem panem Chaimem Majzlerem. nigdy też nie opuścił on Ciechanowca z własnej woli, a jedynie pod przymusem w czasie pierwszej wojny światowej.

---

⁴ Tamże, s. 169.

Gdy reb Berl osiągnął średni wiek, około 1885 r., świat ogarnęła wielka tułaczka, a w żydowskiej strefie osiedlenia w cesarstwie Rosyjskim zaczynały chwiać się podstawy utrzymania i poplątały się duchowe drogi. Wielu zwróciło swoje oczy ku zachodnim krajom i nowemu światu za oceanem. Część zaczęła marzyć i spoglądać na zrujnowany Syjon, na jego wdzięk i zapragnęła jego odbudowy. W tym właśnie czasie zaczęła się emigracja synów, aż w przeciągu niewielu lat dom reb Berla Majzlera podzielił się na dwie odnogi – europejską i amerykańską. I emigracja ta nie skończyła się wtedy, lecz była kontynuowana po pierwszej wojnie światowej i w przededniu drugiej wojny światowej oraz po jej zakończeniu. Odnoga europejska rozpadła się na trzy części pod wodzą trzech seniorów. jeden pozostał w Europie, drugi opuścił kontynent i dołączył do swego amerykańskiego brata, trzeci porzucił Europę i zapuścił korzenie w ziemi Izraela. Część europejska rodu została zgładzona przez okrutnego wroga. jej przywódca ocalał i dołączył do swego brata w ziemi Izraela. Tak więc cały dom Majzlera został podzielony na dwie nowe gałęzie. jedna z nich osiadła w ziemi Izraela, druga zaś w Ameryce, oprócz jednego członka rodu, który pozostał w głębi Rosji⁵.

W poniższym zestawieniu znajdują się informacje o osobach, które imigrowały z Ciechanowca, oraz kierunek, w jakim się udali na emigrację, a także strona *pinkasu*, gdzie pojawia się szersza informacja na ten temat⁶.

Nazwiska imigrantów ciechanowieckich⁷:

Abramson Kalman (migracja do USA i Izraela) – s. 331
Achanochi Rywka (migracja do Izraela) – s. 329
ben Szamaj Meir Hilel (migracja do Izraela) – s. 253
ben-Eliezer (Rozen) Chaim (migracja do Izraela) – s. 347
ben-Eliezer (Rozen) Chaja Etke (migracja do Argentyny) – s. 348
ben-Eliezer (Rozen) Jaakow (migracja do Izraela) – s. 348
ben-Eliezer (Rozen) Mina (migracja do Izraela) – s. 348
ben-Eliezer (Rozen) Naomi (migracja do Izraela) – s. 348
ben-Eliezer (Rozen) Rachela (migracja do Izraela) – s. 348
Błotman Cwi (migracja do Izraela) - s. 416
Ciechanowicz Chaim (migracja do Izraela) – s. 25, 26
Cygwał (rodzina; migracja do Izraela) – s. 358
Danciker Chaja Sara (migracja do Izraela) – s. 41

---

⁵ Tamże, s. 251-252.

⁶ Np. „Reb Kalman Abramson urodził się w miasteczku Dubulti niedaleko Rygi w 1881 r. jego ojciec rabin Szmuel Awigdor Abramson był tam rabinem. W późniejszym czasie pełnił stanowisko kierownika jesziwy i rabina w Nowym Jorku. W 1929 r. wyemigrował do ziemi Izraela jako rabin osiedla mekor Baruch w Jerozolimie. zmarł w sędziwym wieku w 1942 r. i został godnie pochowany na Górze Oliwnej”. Por. *Księgi pamięci gminy żydowskiej w Ciechanowcu...*, dz. cyt., 331.

⁷ Materiał przykładowy z części głównej *pinkasu* Ciechanowca.

de Mełamedke Bube (migracja do USA) – s. 125
der Rimarz Noah (migracja do Izraela) – s. 159
Etkes Chana (migracja do Izraela) – s. 376
Feldman Eljahu (migracja do Palestyny) – s. 105
Gniazdowicz Dow Berl (migracja do Izraela) – s. 430
Heler Mosze Dawid (migracja do Izraela) – s. 222
Jaakow-Szimson (migracja do Izraela) – s. 41
Jabłkowski Munia (migracja do Izraela) – s. 376
Jarmus Herszel (migracja do Izraela) – s. 324, 341
Jarmus Jaakow Josel (migracja do Ameryki) – s. 201
Kalman (pożyczkodawca; migracja do Izraela) – s. 324
Kamień Dawid (migracja do Izraela) – s. 324, 332
Kapłański (Peles) Meir (migracja do Izraela) – s. 253
Kasztan Eliza (migracja do Izraela) – s. 335
Kasztan Mosze (migracja do Izraela) – s. 336
Klejnot (Goldberg) Estera (migracja do Izraela) – s. 410
Kłoda Mordechaj (migracja do Izraela) – s. 324
Kohen (rodzina; migracja do Izraela) – s. 285
Kohen Alter (migracja do Izraela) – s. 223
Kohen Baruch Cwi (migracja do Izraela) – s. 285
Kozowska Chana (migracja do Izraela) – s. 266
Kozowski Mendel (migracja do Izraela) – s. 265
Lewin Cypora (Fejga Rywka; migracja do Izraela) – s. 253
Lewin Jehuda (migracja do Izraela) – s. 253
Lewin Menachem (migracja do Izraela) – s. 170
Lewin Mordechaj (migracja do Izraela) – s. 253
Majzler Beniamin (Beniamin Mazar; migracja do Niemiec) – s. 253
Majzler Berl (migracja do Ameryki) – s. 251, 254
Majzler Chaim (migracja do Izraela) – s. 253
Majzler Louis (migracja do Izraela) – s. 252
Markeles Fega (migracja do Ameryki) – s. 119
Meizler Szeintsze Alter (migracja do Paryża, następnie USA) – s. 219
Nejman Dawid (migracja do Ameryki) – s. 202
Nisan Lea (migracja do Izraela) – s. 41
Pasternak Cwi (migracja do Izraela) – s. 386
Peszke (migracja do USA) – s. 104

Rabin Icchak Berg – s. 113

Rozencojg Fiszel (migracja do Izraela) – s. 40
Smolar Iser (migracja do USA) – s. 163
Treibacz Joel (migracja do Argentyny) – s. 202
Uszyszkin Menachem (migracja do Izraela) – s. 163
Webman Jaakow (migracja do Izraela) – s. 268
Zabiełło Josef (migracja do Argentyny) – s. 180

Miejsca migracji⁸:

Ameryka – s. 119, 201, 202, 254

Argentyna – s. 180, 202, 348

Francja – s. 219

Izrael – s. 25, 26, 40, 41, 163, 159, 170, 223, 252, 253, 255, 265, 266, 268, 285, 324, 329, 331, 332, 335, 336, 341, 347, 358, 376, 386, 410, 416, 430

Palestyna – s. 105

USA – s. 104, 125, 163, 219, 331

Łomżyńskie księgi *pamięci* rejestrują wiele informacji m.in. na temat emigracji i losów emigrantów z ziemi łomżyńskiej. Stanowią one bezcenne i wyjątkowe źródło wiedzy dla ich potomków, lecz także dla badaczy.

---

⁸ (...) Z tego powodu w 1925 r. pan Chaim Majzler zlikwidował swój interes i, biorąc ze sobą żonę i młodszego syna Henocha, wyemigrował do Ziemi Izraela. osiadł w Hajfie, gdzie założył drukarnię, w której wytwarzano kartonowe pudła i drukowano formularze transakcji. W ślad za nim przybyła z Polski do Ziemi Izraela także jego córka Małka i początkowo znalazła pracę w przedszkolu. kiedy stworzyła własny dom i ugruntowała swoją pozycję, zamieszkała w Hajfie na stałe, razem z mężem panem Meirem Kapłańskim (Peles) z Ciechanowca. W 1929 r. Beniamin wyemigrował z Niemiec i osiadł na stałe w Jerozolimie. Tam ugruntował swoją pozycję jako badacz dziejów Izraela i jego starożytności.

Grupa ocalałych Żydów z Ciechanowca w obozie w Foking (niemcy) w 1946 r. Stoją od prawej do lewej: alter Pióro, Gotlib, Reuwen Boczkiewicz, Mejer Rejzels, Efraim Winer, Reuwen Josef Chazan. Siedzą od prawej do lewej: Jeger, Hersz Ber Pasternak, Rachela Chazan, [...] Fajwel Rosochacki. W trzecim rzędzie: dzieci Reuwena Josefa i Racheli Chazan